



SAVONIA

Tekniikka


Palopäällystön koulutus

OPINNÄYTETYÖ

AVAINSÄILÖJEN ASENTAMINEN ASUNTO-OSAKEYHTIÖIHIN JA
NIIDEN TUOMA HYÖTY TURVALLISUUDELLE

Tuomas Juuti

28. 11. 2016

 JANI JAMSA

SAVONIA–AMMATTIKORKEAKOULU - TEKNIikka, KUOPIO		
Koulutusohjelma Palopäälyllystön koulutusohjelma		
Tekijä Tuomas Juuti		
Työn nimi Avainsäilöjen asentaminen asunto-osakeyhtiöihin ja niiden tuoma hyöty turvallisuudelle		
Työn laji Opinnäytetyö	Päiväys 6.11.2016	Sivumäärä 46+4
Työn valvoja Vanhempi opettaja Jani Jämsä	Yrityksen yhdyshenkilö	
Yritys Keski-Suomen pelastuslaitos		
<p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää millä tavoin pelastustoimi saisi oman avainsäilöjärjestelmän asunto-osakeyhtiöihin ja kuinka avainsäilöt tulisi asentaa turvallisuutta heikentämättä. Pelastustoiminnan johtaja joutuu usein tekemään päätöksen, murtautuako kohteeseen vai jäädä odottamaan, että huoltomies tulisi avaamaan oven vajavaisille tiedoilla olosuhteiden takia.</p> <p>Pelastustoimella on käytössä avainsäilöjä kohteissa, joihin on asennettu paloilmotintin. Lisäksi eri pelastuslaitoksilla on ja on ollut erilaisia avainsäilöjärjestelmiä myös muissakin kohteissa kuin paloilmotintikohteissa. Työssä selvitän aluksi jo olemassa olevat käytännöt eri pelastuslaitoksissa liittyen avainsäilöjärjestelmiin. Opinnäytetyössä tutustuin kirjallisuudesta löytyviin avainhallintaohjeisiin ja säädöspohjaisiin, jotka liittyvät pelastusviranomaisten oikeuksiin ja velvollisuuksiin päästä kohteeseen, sekä säädöksiin, jotka turvaavat kansalaisen kotirauhan.</p> <p>Opinnäytetyö oli toiminnallinen opinnäytetyö, jonka lopputuloksena tuli ohje, kuinka avainsäilöt tulisi asentaa Finanssialan Keskusliiton avainsäilöohjeen mukaisesti niin, että ne täyttävät murtoturvallisuusvaatimukset. Työssä pyrin löytämään keinot, kuinka asunto-osakeyhtiöissä asuvat ihmiset saataisiin asentamaan pelastustoimelle avainsäilöt. Opinnäytetyössä on selvitetty avainsäilöjen tuoman hyödyt kansalaisille, pelastusviranomaisille ja ensihoidolle, joten sen avulla on hyvä perustella avainsäilöjen tarpeellisuutta sekä niiden tuoma turvallisuutta onnettomuustilanteessa.</p>		
Avainsanat Asunto-osakeyhtiöt, pelastustoimen avainsäilö, turvallisuus, valistus ja neuvonta		
Luottamuksellisuus julkinen		

SAVONIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES		
Degree Programme Fire Officer (Engineer)		
Author Tuomas Juuti		
Title of Project The Benefits and Safety Aspects of Installing Keyholds in Housing Cooperatives		
Type of Project Final Project	Date 6th November, 2016	Pages 46+4
Academic Supervisor Mr. Jani Jämsä, Senior Instructor	Company Supervisor	
Company Rescue Department of Central Finland		
<p>The aim of this final project was to find out in which way new keyhold systems could be arranged in housing cooperatives for the needs of the rescue departments, and also, how those could be installed without undermining the security. During an mission the rescue commander often has to make a decision whether or not to break into an apartment although the information on the incident is very incomplete. In such a situation, waiting for the serviceman to come and open the door may create a risk for the success of the rescue mission. Currently, at premises with an automatic fire alarm system there are already keyholds for the use of the rescue departments, and different rescue departments have different kinds of keyhold systems in use for other type of premises.</p> <p>The theoretical framework introduces the literature, laws and instructions related to the rights and obligations of the rescue authorities to have access to premises as well as the decrees which ensure the citizens' rights of domestic peace. With the help of interviews the keyhold systems used at the moment at various rescue departments throughout Finland was studied.</p> <p>As the result of this functional final project instructions were created on how keyholds should be installed based on the instructions of the Federation of Finnish Financial Services. Following these introductions, it is possible to ensure the safety of the system and prevent burglaries. Furthermore, this report contains information which can be used to motivate residents to install keyhold systems in their housing cooperatives. Finally, this final project serves as a good source of information on the safety benefits which keyhold systems could produce for the residents, rescue departments and emergency medical services.</p>		
Keywords housing cooperatives, keyholds for rescue departments, security, education and advice		
Confidentiality public		

SISÄLTÖ

KÄSITTEET	6
1 JOHDANTO	7
2 AVAINSÄILÖJEN NYKYTILANNE JA ONGELMAT	11
2.1 Väestön ikääntyminen	11
2.2 Pelastustoimen avainsäilöt	12
2.3 Riskin arvion tekeminen	13
2.4 Esimerkkejä pelastuslaitosten onnistuneesta neuvonnasta, valistamisesta ja ohjeistuksesta avainsäilöjen asentamiseen	13
2.5 Tämänhetkiset ongelmat	14
2.6 Palovaroittimen kunto ja huoltomiehen viive	14
2.7 Ensihoitajien ongelma	16
2.8 Vakava läheltä piti-tilanne	16
3 VALLITSEVAT SÄÄDÖKSET JA FAKTAT LIITTYEN AVAINSÄILÖIHIN	19
3.1 Pelastuslaki	19
3.2 Asunto-osakeyhtiölaki 1599/2009	20
3.3 Finanssialan Keskusliiton avainturvallisuusohje	20
3.4 Ohje kiinteistön ulkoavain säilölle	21
3.5 Ohje kiinteistön sisäavainsäilölle	23
3.6 Vaihtoehto toteuttaa pelastustoimen sisäänpääsy asunto-osakeyhtiöihin	23
3.7 Ruotsin malli	25
3.8 Erica tietojärjestelmä	27
3.9 Tilastot ja ensihoitotehtävät tukevat avainsäilöjen tarvetta	28
3.10 Avainsäilöjen kustannukset	32

4	KUINKA YÖLLINEN AJATUS MUUTTUI OPINNÄYTETYÖKSI	33
4.1	Ensimmäiset askeleet	33
4.2	Lihaa luitten ympärille verkostoitumalla	34
4.3	Kirjallisuustutkimus	35
4.4	Ohje	36
5	VALMISTUNUT PELASTUSTOIMEN AVAINSÄILÖOHJE JA SEN ANALYSOINTI	38
6	POHDINTA	41
	LÄHTEET	44
	LIITTEET	47

KÄSITTEET

Avainsäilö pitää sisällään metalliseen putken, joka upotetaan seinään ja siihen lukittavan sylinterin, jossa on kiinni avain. Kansankielellä puhutaan putkilukosta. (Örn. 2012.15)

Avainsäilöjärjestelmällä tarkoitetaan kahta tai useampaa avainsäilöä, jotka lisäävät kohteen murtoturvallisuutta (Finanssialan keskusliitto. 2010. 3).

Dynaaminen onnettomuus tarkoittaa kehittyvää, jatkuvasti muuttuvaa onnettomuutta (Haverinen ym. 2013).

Stabiili tarkoittaa pysyvää, muuttumatonta (Sivistyssanakirja.2016).

Sylinteri on teräksinen avainsäilön osa, joka upotetaan seinässä kiinni olevaan metalliseen putkeen ja lukitaan siihen. Sylinteriin kiinnitetään kiinteistön avain. Sylinteri irrotetaan seinästä omalla avaimella ja siinä kiinni olevalla avaimella päästään kiinteistöön. (ILOQ sylinteri. 2016).

1 JOHDANTO

Aloitin päällystööpinnot vuoden 2015 tammikuussa ja heti saman vuoden syksyllä opintoihin kuului Rakenteellisen paloturvallisuuden opintojakso. Olin aloittanut jo muutama vuosi aiemmin selvittämään mahdollisuuksia järjestää pelastustoimelle oma avainsäilöjärjestelmä asunto-osakeyhtiöihin. Ajatus järjestelmästä heräsi minulle istuessani erään hälytyksen yhteydessä keskellä yötä kerrostalon rappukäytävässä lähes tunnin ajan odottamassa kiinteistönhoitajaa. Olin soittanut kiinteistönhoitajalle ja pyytänyt häntä tulemaan kohteeseen avaamaan meille asunnon oven siksi, että asunnossa soi palovaroitin. Asunnossa ei ollut havaittavissa mitään palon merkkejä, savua, hajua tai lämpöä. Meillä ei siis ollut syytä murtautua asuntoon. Tehtävän jälkeen puhuin ajatuksistani oman pelastuslaitokseni alipäällystölle ja päällystölle. Sain ajatukselleni osittaista tukea, mutta samalla myös aiheita lisäselvityksille.

Rakenteellisen paloturvallisuuden opintojaksolla meillä oli yhtenä luennoitsijana Suomen Pelastusalan Keskusjärjestöstä (SPEK) Matti Orrainen. Luennot käsittelivät osaksi pelastustoimen pääsyä erilaisiin kohteisiin ja ongelmia, joita pelastustoimelle syntyy, kun avainta kohteeseen ei ole käytettävissä. Keskustelin välitunnilla Matti Orraisen kanssa aiheesta. Mukana keskustelussa oli myös Pelastusopiston vanhempi opettaja Jani Jämsä, joka vastaa Rakenteellisen paloturvallisuuden opetuksesta Pelastusopistossa. Sekä Orrainen että Jämsä olivat kiinnostuneita asiasta ja halusivat esitellä siihen mennessä tekemäni kirjallisen selvityksen asiasta Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön ja Finanssialan Keskusliiton yhteisessä palaverissa. Heidän kiinnostumisensa asiasta rohkaisi minua lopullisesti viemään asiaa eteenpäin ja selvittämään, olisiko todella mahdollista saada pelastustoimelle omat avainsäilöt asunto-osakeyhtiöihin ja millä tavalla ne tulisi toteuttaa.

Olin tähän asti tehnyt selvitystä oman kiinnostukseni pohjalta töiden ja opintojen ohessa, mutta Jani Jämsän ja Matti Orraisen tuki kannusti minua edelleen laajentamaan selvitystä ja valitsemaan aiheen myös opinnäytetyökseksi. Pidin aihetta erittäin mielekkäänä, en suinkaan tehnyt työtä vain saadakseni tarvittavia opintopisteitä opintorekisteriin.

Halusin opinnäytetyöni osana suunnitella käytännöllisen ohjeen, kuinka avainsäilöt pelastustoimelle tulisi asentaa asunto-osakeyhtiöihin, sekä selvittää, millaista ohjausta avainsäilöjen saaminen asunto-osakeyhtiöihin vaatii pelastustoimelta.

Avainsäilöjen asentaminen asunto-osakeyhtiöihin ei ole ongelmatonta. Murto-suojauksen varmistaminen on yksi keskeisimmistä asioista, jotka tulee varmistaa. Finanssialan Keskusliitolla on esimerkkitapaus, jossa pelastustoimelle asennettu avainsäilö ja siinä ollut avain oli kadonnut kiinteistön portista ja joutunut murtovarkaan käsiin. Pohjois-Savossa pelastustoimen putkilukkojen sisältö lipsahti pelastuslaitokselta internettiin (Taloyhtiöiden avainten paikat lipsahdivat nettiin 2008) ja Paraisilla yleisavaimia varastettiin vuonna 2006 (Ambulanssia odottavia potilaita kuollut lukkojen taakse 2010). Tapaukset ovat vakavia ja tuovat esiin sen näkökulman, että pelastustoimi ei voi kuvitella saavansa vapautuksia turvallisuusohjeista. Kaikkiin ongelmiin on suhtauduttava vakavasti ja avainturvallisuus on toteutettava parhaan tietämyksen mukaisesti. Avainturvallisuusohjeet ja nykyaikainen avaintekniikka antavat kuitenkin mahdollisuuden toteuttaa avainsäilöjärjestelmä kaikille toimijoille turvallisesti. Kansalaiset ovat lukuisissa kyselyissä äänestäneet pelastusviranomaiset luotettavimmiksi viranomaisiksi, jonka tehtävänä on edistää turvallisuuskulttuuria, joten oman toiminnan turvallisuusasioissa täytyy olla huipputasolla (Poliisibarometri 2010).

Tärkeä selvitettävä asia avainsäilöjärjestelmän käyttöönotossa liittyy pelastustoimen omiin valmiuksiin. Pelastustoimella on oltava suojattu tietojärjestelmä, josta löytyy sekä tieto avainsäilön hankkineista kohteista että avainsäilöjen sijainti. Jos mikään laki ei velvoita asunto-osakeyhtiötä asentamaan pelastustoimelle avainsäilöä kiinteistöön, voi aiheutua tilanne, jossa osassa asunto-osakeyhtiöistä on avainsäilö ja osassa ei. Kiireellisissä tapauksissa pelastustoimen täytyy tietää, missä talonyhtiöissä avainsäilö on ja missä se tarkalleen sijaitsee. Jos pelastustoimella ei ole tätä tietoa, joudutaan avainsäilöä mahdollisesti etsimään ja näin ollen avainsäilöjärjestelmän tuoma etu nopeasta sisäänpääsystä kohteeseen menetetään.

Pelastustoimi ja hätäkeskukset ovat ottamassa käyttöön lähitulevaisuudessa uutta Erica-tietojärjestelmää (Emergency Response Integrated Common Authorities), johon on

mahdollista lisätä osoitteen tarkkuudella lisätietoja. Tämä mahdollistaa sen, että tieto pelastustoimen avainsäilön sijainnista saadaan kenttäjohtojärjestelmän näytölle pelastusyksikköön heti hälytyksen tultua, jolloin pelastustoimen ei tarvitse etsiä avainsäilöä kohteessa. (Asiantuntija Kirsti Tarvainen, haastattelu 6.10.2016)

Pelastuslaitokset voivat vaikuttaa itse avainsäilöjen asentamiseen asunto-osakeyhtiöihin valistamalla ja neuvomalla ihmisiä. Kuitenkin yhteistyöllä eri turvallisuusalojen, esimerkiksi Finanssialan Keskusliiton, Kumppanuusverkoston ja Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön, kanssa asian eteenpäin vieminen olisi paljon tehokkaampaa.

Suomen kaikki rakentamismääräyskokoelman osat (RakMK) ovat uudistumassa osittain vuoden 2017 loppuun mennessä. Hanke lähti liikkeelle EU:n tahdosta muuttavat määräykset, kuten RakMK osa E1, asetukseksi ja pitää ohjeet ohjeina, kuten muut RakMK:n osat. Tavoitteena on, että sitovat määräykset ja käytännön toteutusta ohjaavat ohjeet erotetaan nykyistä selkeämmin erilleen (Pulkki 2016, 1). Määräyksen asentaa pelastustoimelle avainsäilö asunto-osakeyhtiöihin kirjaaminen Suomen rakentamiskoelman osaan E1 olisi ratkaiseva pelastustoimen avainsäilöjen kannalta. Tällöin uusiin asunto-osakeyhtiöihin olisi sitovan asetuksen tuoma velvoite asentaa avainsäilöt pelastustoimelle.

Tavoitteeni on selvittää miten, ja millä perusteilla asunto-osakeyhtiöihin saataisiin avainsäilöjärjestelmät pelastustoimelle. Avainsäilöihin liittyvää kirjallisuutta on olemassa vähän, ja sen vuoksi pääpainoni on lakien, säädösten ja ohjeiden selvittämisessä. Lisäksi haastattelen lukuisia henkilöitä eri toimialoilta sadakseni selville, miksi pelastustoimella ei ole jo avainsäilöjärjestelmää asunto-osakeyhtiöissä. Perusteluiksi avainsäilöjen asentamiselle selvitän hyödyt, kustannussäästöt ja kustannukset, joita avainsäilöjärjestelmästä tulee pelastusviranomaisille ja asukkaille. Opinnäytetyössäni esittelen olemassa olevan Finanssialan Keskusliiton ohjeen avainsäilöjen asentamisesta ja yhden kaupallisen avainsäilöjärjestelmän, joka on käytössä yritysmaailmassa. Selvitystyön laajuuden ja avainsäilöjen turvallisuuteen liittyvien ennakkotapausten johdosta rajaani työni edellä mainittuihin asioihin. Jatkotavoitteeni on saada pelastustoimelle avainsäilöt asunto-osakeyhtiöihin, mutta se vaatii vielä lisää työtä.

Tuon työssäni esille myös minulle henkilökohtaisesti sattuneen läheltä piti -tilanteen, jollaisia alallamme on sattunut muillekin. Esimerkki kuvaa hyvin tämänhetkisen tilanteen ongelmia ja sitä, kuinka merkittävä hyöty avainsäilöstä olisi pelastustoimelle sekä ennen kaikkea ihmisten turvallisuudelle. Monessa asiassa muutoksiin on ryhdytty vasta sitten, kun ihmishenkiä on menetetty. Toivottavasti tässä asiassa voidaan toimia ennen kuin näin tapahtuu.

Raportista ilmenee myös Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO:sta saadut tilastot pelastustoimen murtautumisista Jyväskylässä vuosina 2012 - 2015 ja palovaroittimien tarkastus- ja varmistustehtävien määrä vuosina 2011 - 2015.

Pelastustoimen nopea ja ongelmaton pääsy asunto-osakeyhtiöihin ei ole pelkästään pelastustoimen etu vaan se hyödyttäisi laajasti useita eri tahoja, tärkeimpänä kaikista, apua tarvitsevia ihmisiä. Nykytekniikalla meillä on mahdollisuus parantaa ja helpottaa omaa toimintaamme ihmisiä auttaessa luotettavalla tavalla. Kannustan kaikkia alallemme uudistamaan ajatteluaan ja etsimään keinoja hyödyntää nykyajan teknologiaa pelastustöissä entistä tehokkaammin.

2 AVAINSÄILÖJEN NYKYTILANNE JA ONGELMAT

2.1 Väestön ikääntyminen

Suomessa väestö ikääntyy nopeasti, minkä vuoksi yhä enemmän ja yhä sairaampia vanhuksia asuu kerrostaloissa. Tästä aiheutuu pelastustoimelle sammutus- ja pelastustehtäviä sekä ambulansseille sairaankuljetustehtäviä lisääntyvässä määrin. (Sisäministeriön julkaisu 2016, 9)

Yksin asuvien ja liikuntarajoitteisten vanhusten asuntoihin ei hätätilanteessa päästä sisälle murtamatta ovea, eivätkä vanhukset myöskään välttämättä ole enää kykeneviä pelastautumaan ulos itsenäisesti vaaran uhatessa. Pelastustoimen kehittämishankkeessa pelastustoimi seuraa vahvasti sosiaali- ja terveystoimen (Sote) ratkaisua, koska se haluaa jatkossakin olla merkittävä ensihoitopalveluiden tuottajana. Pelastuslaitos ja ensihoito tuottavat toisilleen laajaa hyötyä, mistä esimerkkinä voidaan nostaa esille osittain samat työntekijät, yhteiset päivystystilat, suuronnettomuusvalmius ja jatkuva yhteistyömyös tehtävien ulkopuolella. (Pelastustoimen uudistushanke 2016, 2,7.)

Yhteistyön merkitys ymmärretään koko alalla ja siitä halutaan pitää kiinni pyrkien myös kehittämään asiaa tulevassa uudistuksessa. Kehittämällä pelastustoimelle avainsäilöjärjestelmä asunto-osakeyhtiöihin saataisiin edelleen kasvatettua pelastustoimen tuottamaa lisäarvoa ensihoidolle ja ennen kaikkea poistettua tällä hetkellä olevat erilaiset ohjeistukset murtautumisesta ensihoitajille ja pelastustoimelle.

2.2 Pelastustoimen avainsäilöt

Keski-Suomen pelastuslaitoksen kokenut väki muistelee, että ensimmäiset automaattiset paloilmoittimet tulivat Suomeen 1970-luvulla. Heidän mukaansa tuohon aikaan pelastuslaitoksilla oli suuri määrä eri kiinteistöjen yleisavaimia ja joissain pelastuslaitoksissa oli jopa salkut avaimia varten. Automaattisten paloilmoittimien antamien hälytysten suuren määrän vuoksi ja helpomman avainhallinnan mahdollistamiseksi paloilmoitinkohteisiin asennettiin avainsäilöjä pelastustoimelle.

Nykyisin pääsy paloilmoitinkohteisiin on varmistettu asentamalla kiinteistön ulkoseinään, lähelle paloilmoittimelle vievää ovea, pelastustoimelle avainsäilö, josta pelastus toimi saa reittiavaimen kiinteistöön. Jos kiinteistössä on sisällä eri sarjassa olevia lukkoja, on niihin sopiva yleisavain sijoitettu paloilmoittimen vierestä löytyvään avainsäilöön. (Finanssialan Keskusliitto 2010, 3) Asentamalla avainsäilöt kiinteistöön, jossa on paloilmoitin, on helpotettu ja nopeutettu pelastustoimen tiedustelua ja pelastustoimintaa, koska kiinteistön kaikki tilat päästään tarkastamaan ilman turhaa ovien murtamista.

Finanssialan Keskusliitolla on ohje pelastustoimelle koskien avaimien säilytystä. Tätä ohjetta noudatetaan tällä hetkellä pelastustoimen hallussa olevien avaimien osalta. Ohjeen mukaan pelastustoimen tulee säilyttää hallinnassaan olevia avaimia turvallisesti, niin että ne eivät ole ulkopuolisten nähtävillä. Jos avaimia säilytetään pelastustoimen autoissa, on niiden oltava autoon kiinnitetyssä lukitussa avainsäilössä tai avainkaapissa. Säilytettäessä avaimia paloasemalla on niiden oltava lukitussa metallisessa standardin SFS-EN 14450 mukaan testatussa avainkaapissa. Mikäli asemalla ei ole jatkuvaa miehitystä, on avainkaappi sijoitettava murtohälytys- tai vastaavalla järjestelmällä valvottuun tilaan. Valvontajärjestelmästä on johdettava hälytystieto paikkaan, jossa on jatkuva miehitys. (Finanssialan Keskusliitto 2010, 3)

2.3 Riskin arvion tekeminen

Hätäkeskuksen riskiarviointi perustuu hätäkeskuksen omaan riskinarviointiohjeistukseen ilmoittajalta saatujen tietojen perusteella hyödyntäen moniviranomaisriskinarviotyökalua MORAA (Hätäkeskuslaitos 2012, 4.3). Pelastustoimen tekemä riskinarvio perustuu pelastustoimen johtajan tekemään tiedusteluun, joka on aistinvaraista havainnointia ja aiempaan kokemukseen perustuvaa. Tiedustelun perusteella käynnistetään pelastustoiminta. Pelastustoimen tehtävät voivat olla dynaamisia tai stabiileja, joten oikea riskinarvio ja sen perusteella tehty pelastustoiminnan painopisteen määrittäminen on avainasemassa onnettomuuksien seurausten minimoimisessa ja torjunnassa. Tämän vuoksi tiedustelun merkitystä ja sen jatkuvuutta on korostettu pelastustoimen johtamisessa. (Kaukonen ym. 2005, 49.)

2.4 Esimerkkejä pelastuslaitosten onnistuneesta neuvonnasta, valistamisesta ja ohjeistuksesta avainsäilöjen asentamiseen

Länsi- ja Keski-Uudenmaan pelastuslaitokset ovat velvoittaneet kiinteistön omistajia vaihtamaan alueellaan olevat avainsäilöt Abloy Protec2 clic-järjestelmään. Vaatimusta perustellaan Finanssialan Keskusliiton murtosuojaohjeistuksella ja vanhan avaimen patentin päättymisellä. Tämä on hyvä esimerkki pelastustoimen mahdollisuudesta vaikuttaa ja ohjata ihmisiä parempaan turvallisuuteen hyvin perustellulla ohjeistuksella. (Pälviä 2014.) Toisena esimerkkinä Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitos järjestivät alueellaan neuvonta- ja valistuskampanjan liittyen avainsäilöjen asentamiseen nimenomaan asunto-osakeyhtiöihin. Kampanjan tarkoituksena oli helpottaa ensihoitajien pääsyä potilaan luokse. Tuloksena oli avainsäilöjen yleistymisen asunto-osakeyhtiöissä. (Pelastuspäällikkö Jouni Leppälä, haastattelu 4.11.2016.)

2.5 Tämänhetkiset ongelmat

Tehtäviä, joissa pelastustoimen on murtauduttava asuntoon pelastustoimen johtajan tiedustelun ja päätöksen perusteella, ovat esimerkiksi palovaroittimen tarkistus ja varmistus tehtävät, vesivahingot, sairaskohtaukset (ensivastetehtävät) ja tulipalo (Pelastuslaki 379/2011, 32 §). Suuret vesivahingot ja tulipalot ovat pelastustoimelle selkeitä tilanteita, joissa asuntoon mennään, vaikka ovet olisivat lukossa. Palovaroittimen tarkastus- ja varmistustehtävät, kehittyvät tulipalot ja pienet vesivahingot ovat sen sijaan monimutkaisempia epävarmojen tilannetietojen vuoksi. Suomessa palovaroitin tuli pakolliseksi 1.9.2000 kaikkiin asuntoihin. Asuinnoissa on oltava yksi varoitin jokaista alkavaa 60 m² kohti. Asunnon omistaja tai haltija on vastuussa, että palovaroittimia on lain edellyttämä määrä ja että ne ovat toimintakunnossa (Pelastuslaki 379/2011, 12 § ja 17 §).

Sisäasiainministeriön pelastusosaston vuonna 2002 Suomen Gallup Oy:llä teettämän tutkimuksen mukaan pelastustoimen ja muiden turvallisuusjärjestöjen, esimerkiksi Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön, pitkäjänteisellä valistus- ja neuvontatyöllä on saatu palovaroittimet jo lähes jokaiseen asuntoon, kattavuus on 95 %. Kuitenkin useassa asunnossa palovaroittimien testaus ja huolto laiminlyödään. (Uudisrakennuksissa palovaroittimet on kytketty sähköverkkoon, minkä vuoksi pattereiden loppuminen ei jatkossa aiheuta turvallisuusriskiä. (Suomen rakentamismääräyskokoelma osa E1, 11.3.)

2.6 Palovaroittimen kunto ja huoltomiehen viive

Kerrostaloasunnoissa, varsinkin vuokra-asunnoissa, esiintyy ongelmia palovaroittimien toimintakunnossa pitämisessä. Lyhyet vuokrasuhteet aiheuttavat esimerkiksi sen, että pattereiden vaihto laiminlyödään, koska ajatellaan sen kuuluvan jonkun muun vastuulle. Kerrostaloissa asuvat opiskelijat ovat usein poissa asunnostaan useita päiviä esimerkiksi käydessään viikonloppuisin vanhempiensa luona, ja toisaalta vanhuksat viettävät pitkiä aikoja muun muassa mökeillä tai kyläreissuilla. (Murtomäki, 2014, 15). Tämän vuoksi

asukkaita ei välttämättä saada paikalle, kun palovaroitin alkaa soida, vaan paikalle kutsutaan pelastuslaitos tarkistamaan palovaroittimen hälytyksen syy. Usein syy hälytykselle on juuri pattereissa.

Todelliset vaaratilanteet aiheutuvat usein väsyneiden juhlijoiden nukahtamisesta kesken yöllisen ruuanlaiton. Myös vanhusten huono muisti voi aiheuttaa sen, että ruuat jäävät uuniin liian pitkäksi aikaa. Liesi tai uuni sytyttää ennen pitkää kypsentyään unohtuneen ruuan palamaan aiheuttaen todellisen syttymisvaaran koko asuntoon. Jos ketään ei ole kotona tai asukas ei herää palovaroittimen ääneen, naapurit tai ohikulkijat havahtuvat hälytykseen ja soittavat hätänumeroon. (Niemi, 4).

Hätäkeskus välittää tehtävän pelastustoimelle rakennuspalo pienenä, jolloin tehtävälle mennään esimiehen tekemän kiireellisyysarvion mukaan joko hälytysajona tai normaalin ajona (Hätäkeskuslaitos 2012, 4.3.). Tilannetta johtavan pelastusviranomaisen tulee tehdä kohteessa tilanearvio, onko asunnossa tulipalo. Jos asunnon omistaja ei ole paikalla, arvio tehdään talon ulkopuolelta ikkunoista ja sisäpuolelta postiluukusta katsomalla. (Kaukonen ym. 2005, 49). Ongelmia tiedustelulle aiheuttavat ulko-ovien lukitus öisin ja viikonloppuisin, kiinni olevat asuntojen ovet sekä väliovet asunnossa ja verhot ikkunoissa. Näistä syistä on vaikea havaita vasta alkanut tai kehittyvä palo. Yleinen toimintatapa on, jos pelastustoimen johtaja arvioi, ettei kohteessa ole paloa, hän soittaa huoltomiehen avaamaan asunnon oven yleisavaimella. Avaimet huoltomies saa yleensä talonyhtiön seinään asennetusta avainsäilöstä. (Finanssialan Keskusliitto 2010, 3)

Huoltoyhtiöiden päivystäjät tulevat virka-ajan ulkopuolella avaamaan oven kotivarallaloosta noin 30 - 60 minuutin viiveellä puhelinsoitosta huoltomiehen senhetkisen olinpaikan mukaan (Työaikalaki 605/1996, 5 §). Kiireisinä päivinä viiveet voivat olla suurempiakin. Jos pelastustoimen johtaja huomaa tiedustelun aikana asunnossa olevan palonmerkkejä, kuten savua, tulenääntä tai lämpöä, asuntoon murtaudutaan pelastuslain antamilla valtuuksilla rikkomalla ovi tai lukko (Pelastuslaki 379/2011, 36 §).

2.7 Ensihoitajien ongelma

Päivittäiset ensihoidon ongelmatilanteet kohteeseen pääsyn kanssa ovat aiheuttaneet oman vallankäyttöä eri alueilla ohjeistettaessa murtautumista ”häätätilanteessa”. Esimerkiksi joillakin sairaanhoitopiireillä on olemassa omia ohjeita kohteeseen murtautumises- ta, jos ovea ei muuten saada auki. (Määttä ym. 2016) Murtautuessaan asuntoon autta- maan potilasta tulee ensihoitajien saada näköyhteys potilaaseen, jolloin murtautumiselle voidaan hakea peruste rikoslaista, kohdasta pakkotila (rikoslaki 39/1889, 4. luku 5 §). On kuitenkin yleistä, ettei potilaaseen saada näköyhteyttä, jolloin ainoastaan poliisilla on oikeus murtautua asuntoon (poliisilaki 872/2011, 2. luku 6 §). Ongelmia tuovat myös ilkivaltaiset soitot hätäkeskukseen. Näitä soittoja oli vuonna 2011 yhteensä noin 190000 (Hätäkeskuksiin soitetut aiheettomat puhelut ja niistä noussut keskustelu 2012). Ilkival- tainen puhelu voi johtaa tarpeettomaan asuntoon murtautumiseen (Määttä ym. 2016). Tarve saada pelastustoimelle avainsäilöjärjestelmä on ilmeinen samoin kuin sen tuoma hyöty ensihoidolle. Asian moninaisuus ja historiasta löytyvät huonot kokemukset ovat tällä hetkellä suurin este kehitykselle.

2.8 Vakava läheltä piti-tilanne

Palovaroittimen tarkistus- ja varmistustehtäviä oli vuosina 2010-2013 Jyväskylässä 62 - 119 kappaletta vuosittain (Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO). Tammikuussa 2016 kovan pakkasen aikaan, -30°C, Keski-Suomen pelastuslaitoksen alueella oli vuorokausia, jolloin palovaroittimen tarkistus- ja varmistustehtäviä oli 15 vuorokaudessa (Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO).

Syyksi suurimpaan osaan näistä tehtävistä arveltiin juuri kylmää pakkasilmaa. Tehtä- vien suuri määrä ja niiden tuoma ”rutinoituminen” aiheuttivat kerrostaloasunnossa asu- neelle liikuntarajoitteiselle ihmiselle todellisen läheltä piti-tilanteen tammikuussa 2016. Pelastusryhmä (paloesimies ja 3 palomiestä) sai hätäkeskukselta palovaroittimen tarkis- tus- ja varmistustehtävän kerrostalon 2. kerrokseen.

Toimin tuolloin paloestämiehenä tehtävällä. Mennessäni tiedustelemaan kohdetta huomasi, että asunnon väliovi oli kiinni ja asunnon ikkunoissa verhot eteen vedettynä. Yritin parhaani mukaan tiedustella mahdollisia palonmerkkejä, savua, lämpöä tai tuleäntä, postiluukusta ja koputin voimakkaasti oveen saadakseen asunnossa mahdollisesti olevan asukkaan avaamaan oven.

En havainnut tiedustelun aikana palonmerkkejä asunnossa ja ajattelin pakkasen taas aiheuttaneen palovaroittimen piippauksen. Naapuri tuli luokseni ja kertoi, että oli jo soittanut huoltoyhtiöön sen jälkeen, kun oli tehnyt hätäilmoituksen. Soitin vielä itsekin huoltoyhtiön päivystyskeskukseen ja käskin keskuksen päivystäjää hälyttämään huoltomiehen kohteeseen ja tarkistamaan palovaroittimen. Pelastusryhmä poistui kohteesta tämän jälkeen.

Huoltomies tuli kohteeseen 2,5 tuntia soittoni jälkeen ja meni asuntoon yleisavaimella (avainsäilöstä saadulla). Asunnossa oli savua, hellan levy oli päällä ja hellalla oli pino sanomalehtiä. Huoltomies nosti savuavan paperipinon hellalta, jolloin paperit leimahtivat tuleen. Huoltomies heitti sanomalehdet tiskialtaaseen ja sammutti ne sitten vedellä. (Huoltomiehen haastattelu 15.1.2016.)

Tämän jälkeen huoltomies hälytti pelastuslaitoksen savutuulettamaan asunnon. Asunnossa oli liikuntakyvytön ihminen sisällä koiransa kanssa. Asukas ei ollut herännyt palovaroittimen ääneen eikä myöskään minun kovaäänisiin koputuksiin tai ovikellon soittoon. Pahimmassa tapauksessa asunto olisi palanut täysin ja asunnossa ollut ihminen ja koira olisivat menehtyneet.

Tapahtuma käytiin läpi Keski-Suomen pelastuslaitoksessa, ja siellä kävi esiin vastaavanlaisia tarinoita. Kysyimme yhdessä vuoroni palomestarin kanssa pelastuspäälliköltämme linjausta asiaan, voimmeko rikkoa aina epäselvissä tapauksissa asunnon oven. Pelastuspäällikkö ei antanut lupaa yleiseen käytäntöön oven rikkomisesta, mikä olisi tarkoittanut esimerkiksi sinä yhtenä tammikuun päivänä jopa 10 rikottua ovea. Pelastustoimen johtaja on aina vaikean tehtävän edessä, kun hän yrittää tehdä päätöstä vajavai-silla tiedustelutiedoilla.

Monet uudistukset syntyvät vasta, kun joku ihminen kuolee. Toivottavasti tässä asiassa pelastuslaitokset ymmärtävät asian vakavuuden ja ryhtyvät toimiin, ennen kuin on liian myöhäistä.

3 VALLITSEVAT SÄÄDÖKSET JA FAKTAT LIITTYEN AVAINSÄILÖIHIN

Mikään säädös tai ohje ei estä asunto-osakeyhtiötä asentamasta pelastustoimelle avainsäilöä, eikä avainsäilön asentaminen heikennä kohteen murtosuojausta, kun se tehdään asianmukaisesti. Keskeisimmät selvityksessäni esille tulevat lait pelastustoimen avainsäilöihin liittyen ovat pelastus-, asunto-osakeyhtiö-, perustus- ja rikoslaki. Lisäksi Finanssialan Keskusliiton ohje avainturvallisuudesta ja Hätäkeskuslaitoksen uusi tietojärjestelmä ovat asioita, joilla on keskeinen merkitys liittyen pelastustoimen avainsäilöihin.

3.1 Pelastuslaki

Pelastustoimen sisältö on määritetty pelastuslaissa. Pelastustoiminta muodostuu kiireellisistä tehtävistä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuesssa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia. Vastaanottaessaan hälytyksen pelastuslaitoksen on mentävä kohteeseen ja tehtävä pelastustoimelle pelastuslaissa velvoitetut tehtävät, pelastustoiminta (Pelastuslaki 379/2011 2,2 § ja 32 §).

”Kohteeseen, jossa harjoitettu toiminta tai olosuhteet aiheuttavat henkilö- tai paloturvallisuudelle tai ympäristölle tavanomaista suuremman vaaran, alueen pelastusviranomaisen voi, jos se on välttämätöntä, määrätä toiminnanharjoittajan hankkimaan tarkoituksenmukaista sammutuskalustoa ja muita pelastustyötä helpottavia laitteita tai asentamaan automaattisen sammutuslaitteiston taikka ryhtymään kohteessa muihin välttämättömiin toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä ihmisten ja omaisuuden turvaamiseksi onnettomuuden varalta.” (Pelastuslaki 379/2011, 82 §). Kiinteistöihin, joihin on edellä mainitun pelastuslain pykälän perusteella tai vakuutusmaksujen pienentämisen vuoksi asennettu paloilmoin, on kiinteistön omistajaa tai haltijaa ohjeistettu asentamaan pelastustoimelle avainsäilö tai avainsäilöjärjestelmä, kansankielellä putki-lukko (johtava palotarkastaja Jouni Nurminen, haastattelu 26.10.2016). Tällä menettelyllä on haluttu varmistaa pelastustoimen viiveetön pääsy kiinteistöön. Avainsäilön asentamisesta paloilmoinkohteisiin on tullut ajan saatossa vallitseva käytäntö, johon

vakuutusyhtiöt ja pelastustoimi ovat pystyneet omalla ohjeistuksella vaikuttamaan. Tämänhetkinen käytäntö on, että pelastustoimi lausuu rakennuslupa-an vaatimuksen asentaa pelastustoimelle avainsäilö, johon sijoitetaan paloturvallisuuslaitteistoa pelastustoimelle. (johtava palotarkastaja Jouni Nurminen, haastattelu 26.10.2016.) Lisä perusteluna avainsäilön asentamiselle on, että ”rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan huolehdittava siitä, että rakennus, rakennelma ja sen ympäristö pidetään sellaisessa kunnossa, että pelastustoiminta on tulipalon tai muun onnettomuuden sattuessa mahdollista” (Pelastuslaki 379/2011, 9 §).

3.2 Asunto-osakeyhtiölaki 1599/2009

Asunto-osakeyhtiölain 1599/2009 8. luvun 1§:n mukaan hallituksen tai isännöitsijän valtuuttamalla henkilöllä on oikeus päästä osakehuoneistoon, kun se on tarpeellista osakehuoneiston kunnan ja hoidon valvomista tai osakehuoneistossa suoritettavaa kunnossapito- tai muutostyötä taikka niiden valvomista varten. Käynti osakehuoneistossa on järjestettävä osakkeenomistajalle ja osakehuoneiston haltijalle sopivana aikana, jollei työn kiireellisyys tai laatu sitä estä. Jos pääsy huoneistoon kielletään tai osakasta ei tavoiteta, on hallituksen jäsenellä ja isännöitsijällä, mutta ei hallituksen valtuuttamalla henkilöllä, oikeus saada poliisilta virka-apua asuntoon pääsemisessä. Osakas on velvollinen korvaamaan yhtiölle sen vahingon, jonka hänen kieltäytymisensä aiheuttaa. Käytännössä edellä mainittu velvoite täytetään antamalla huoltomiehelle yleisavain asuntoon tai yleisavain talonyhtiön putkilukkoon, jossa on yleisavain huoneistoihin. (Asunto-osakeyhtiölaki 1599/2009, 8. luku 1 §)

3.3 Finanssialan Keskusliiton avainturvallisuusohje

Finanssialan Keskusliitto edustaa Suomessa toimivia pankkeja, henki-, työeläke- ja vahinkovakuutusyhtiöitä sekä rahasto- ja rahoitusyhtiöitä ja arvopaperivälittäjiä. Kattava

jäsenistö tekee Finanssialan Keskusliitosta vahvan toimialajärjestön, jonka mielipiteet otetaan vakavasti (Meistä 2016).

Finanssialan Keskusliitolla on ohje kiinteän avainsäilön asennuksesta pelastustoimelle. Voimassa olevan vakuutusalan keskusliiton ohjeen mukaisesti tulee talon ulkoseinään laittaa putki, jossa on avain vain talonyhtiön yleisiin tiloihin, reittiavain. Toinen putki on laitettu sisälle teknisiin tiloihin, esimerkiksi teletila, jossa on yleisavain asuntoihin. Ajatuksena on, että taloyhtiön hallituksen tai isännöitsijän valtuuttama henkilö, esimerkiksi huoltomies, avaa omalla yleisavaimella talon ulkoseinässä olevasta putkesta sylinterin ja ottaa siinä kiinni olevan avaimen, jolla pääsee talonyhtiön yleisiin tiloihin ja avaa samalla avaimella yleisissä tiloissa sijaitsevan putken. Yleisistä tiloista (esimerkiksi tekninen tila) löytyvästä putkesta saadulla avaimella huoltomies pääsee asuntoihin toimittamaan tarvittavaa työtä. Ohjeen mukaan avaimen tulisi olla ”älyavain”, jotta sen kuolettaminen olisi helpompaa avaimen hävitessä, jolloin murtoturvallisuus lisääntyisi. (Finanssialan Keskusliitto 2010, 3.)

3.4 Ohje kiinteistön ulkoavain säilölle

Asiakaskiinteistöjen avainsäilö (putkilukko) asennetaan upottamalla säilö kiinteistön ulkopuolelle, näkyvälle paikalle, vähintään 2,5 m korkeudelle seisomatasosta. Avainsäilö on asennettava huolellisesti valmistajan ohjeiden mukaan. Mikäli kiinteistön rakennusmateriaali ei sovellu uppokiinnitystä varten, on avainsäilö kiinnitettävä läpipulttaamalla valmistajan ohjeita noudattaen. Kiinteistön ulkopuolelle asennettuun avainsäilöön sijoitetaan paloilmottimelle johtava reittiavain. Avainsäilö on oltava varustettuna elektronisella tunnisteella mahdollisen mekaanisen sarjoituksen lisäksi. (Finanssialan Keskusliiton 2010, 3.)



Kuva nro.1

Kuvassa 1. seinään asennettava avainsäilö, joka on varustettu mikrokytkimellä säiliön avaamisen valvontaa varten.

Kuvassa 2. avainsäilöön tuleva avainpesä, joka on FK:n murto suojaustaso luokka 3:n (varmuuslukot) mukainen.

Kuva nro.2





Kuva nro.3

Kuvassa 3. avainsäilö porataan seinään noin 2,5 metrin korkeudelle. Avainsäilöön tulee avainpesä, sylinteri, johon tarvittava avain kiinnitetään. Sylinteri lukittuu avainsäilöön avaimella.

3.5 Ohje kiinteistön sisäavainsäilölle

Kiinteistön sisällä on valmistajan ohjeiden mukaan asennettu toinen avainsäilö. Avainsäilössä on kiinteistön sisäovien yleisavain, jolla on pääsy tarvittaviin tiloihin. Avainsäilöstä on siirrettävä hälytystieto jatkuvasti valvottuun ja miehitettyyn paikkaan.

(Finanssialan Keskusliitto 2010, 3)

3.6 Vaihtoehto toteuttaa pelastustoimen sisäänpääsy asunto-osakeyhtiöihin

Yrityssuojeluyhdistys on Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön (SPEK) valtakunnallinen jäsen sekä Finnsecurity ry:n jäsen. Yhdistys toimii myös valtakunnallisen KTL1- ja

KTL1E- lukitusjärjestelmän pääkäyttäjänä (kiinteistöjen teknisten tilojen lukitus). Yhdistys on luonut vallitsevien lakien ja ohjeiden mukaisen tavan toteuttaa avainsäilöt taloyhtiöihin. Pelastustoimi voisi tehdä yhteistyötä niiden toimijoiden kanssa, jotka ovat asentaneet omat avainsäilöt KTL1E-ohjeessa esitellyllä tavalla. Näin säästettäisiin kustannuksissa ja vältettäisiin se, että taloyhtiön seinä on täynnä eri toimijoiden avainsäilöjä. (KTL1E-Järjestelmä 2015.)

Taloyhtiöiden teletiloissa, kuten talojakamoissa, on usean liittymänhaltijan liittyminen kuuluvien johtojen kytkentäpaikkoja tai liittyminen kuuluvia laitteistoja. Tämän vuoksi teletilojen käyttö on sallittu vain alan ammattilaisille, ja tilojen lukitus suojaa perustuslain turvaamaa viestintäsalaisuutta. Rakennuksen omistajalla on vastuu yhteisten teknisten tilojen lukituksesta ja niiden tietoturvasta. (KTL1E-Järjestelmä 2015.)

Valtakunnalliset teleyritykset, Finanssialan keskusliitto, Sähkö- ja Teleurakoitsijaliitto (STUL), Kiinteistöliitto ja Isännöintiliitto ovat sopineet yhteisestä teletilojen lukitussarjasta KTL1E ja päätyneet ABLOY PROTEC CLIQ -järjestelmään. Uusi KTL1E on viestintäviraston suosituksen mukainen tapa lukita kiinteistön teletilat. Ohjeen mukaisesti teleurakoitsija avaa KTL1E-järjestelmän PROTEC CLIQ -avaimella seinään sijoitetun avainsäilön, johon on sijoitettu kiinteistön reittiavain. Reittiavaimella kuljetaan talojakamolle, jonka ovesta on jälleen KTL1E -avaimella avattava PROTEC CLIQ lukko. Urakoitsijoiden käyttämissä PROTEC CLIQ -avaimissa on kerrallaan kuukauden mittainen käyttöaika. Sen kuluessa on avain käytettävä etäohjelmointilaitteessa, joka lukee avaimen kulkurekisterin tietokantaan sekä antaa automaattisesti uuden toimintaajan. Hallinnoija voi muuttaa kulkuoikeuksia joustavasti – muutokset astuvat voimaan, kun käyttäjä seuraavan kerran päivittää avaimensa. Avaimen kadotessa käyttöoikeuksia ei uusita eikä avain toimi käyttöajan umpeuduttua. Turvallisuustaso palautuu ilman, että kukaan kävisi ohjelmoimassa lukkoja uudelleen. Lisäksi järjestelmän automatisoidut toiminnot tekevät keskitetyn, koko Suomen alueella toimivan avainten kulkuoikeuksien etähallinnoinnin helpoksi. Kulkuoikeudet on sidottu aikaan, ja avain voi olla voimassa esimerkiksi päivän, viikon tai kuukauden kerrallaan. Tämän jälkeen käyttäjä käy lataamassa lisää kulkuoikeutta seinä- tai mobiiliyksiköstä. Toiminto voidaan automatisoida. Jokainen avaimen käyttökerta tallentuu kulkurekisteriin, josta näkyy, missä ja milloin

avainta on käytetty. Lisäksi kadonneen avaimen poisto ja uuden avaimen lisääminen järjestelmään on etähallinnan ansiosta tehty vaivattomaksi, avainsäilöjä ei tarvitse sarjoittaa uudelleen. Myös käyttäjän kannalta PROTEC 2 CLIQ on yksinkertainen, sillä yhdellä ainoalla avaimella pääsee aina sinne minne tarvitseekin päästä. (KTL1E-Järjestelmä 2015.)

Kustannukset vuonna 2016:

- KTL1E-jäsenmaksu 90 €/kalenterivuosi
- KTL1E- avaimen kertaluontoinen avausmaksu 60 €/avain
- KTL1E- järjestelmän käyttäjätunnusten ja salasanan vaihto 50 E
- Kadonnut tai palauttamatta jäänyt KTL1 ja KTL1E-avain 150 €/avain

Lukkoliikkeet hinnoittelevat tilatut avaimet, seinäohjelmointiyksiköt sekä niihin kuuluvat asennustyöt oman hinnastonsa perusteella. (KTL1E-Järjestelmä 2015).

3.7 Ruotsin malli

Ruotsissa kiinteistön omistajan tai haltijan velvollisuutta asentaa paloilmoin ja järjestää pelastustoimelle pääsy kohteeseen sekä avainturvallisuuteen liittyvää turvallisuutta määrittävät seuraavat lait: Lagen om skydd mot olyckor (LSO), Plan och bygg lagen (PBL), Brand i Boverkets byggregel (BBR), Boverkets Författningssamling (BFS), svenska brandskydds Föreningen (SBF). (Palomestari Marco Ibarra, sähköpostiviesti 4.10.2016.)

Haastattelin Ruotsissa Haaparannan pelastuslaitoksella palomestarin työtä tekevää Marco Ibarraa liittyen pelastustoimen avainjärjestelmään Ruotsissa. Ruotsissa käytetään kahta erilaista avainsäilytysmuotoa. Eräillä paikkakunnilla on samanlainen järjestelmä

käytössä kuin Suomessa eli käytetään avainsäilöjärjestelmää, putkilukkoa. Toinen säilytystapa on säilyttää kiinteistöjen avaimet asemalla avainkaapissa tai päivystysautossa.

Vaatus paloilmoinnin asentamisesta tulee Ruotsissa laista, säännöksistä ja suosituksista (LSO, PBL, BBR, BFS, SBF), joissa määritellään, minkälaisissa rakennuksissa ja laitoksissa tai minkälainen toiminta edellyttää, että kohteessa tulee olla automaattinen paloilmoinjärjestelmä. Lisäksi vakuutusyhtiöltä voi tulla vaatimus tai ohje paloilmoinnin asentamiselle tai sen asentamisella saadaan vakuutusmaksujen huomattavaa kevennystä. Ruotsissa lakien tai säännösten mukaan ei kuitenkaan ole suoraa vaatimusta, että pelastuslaitokselle tulisi järjestää pääsy kiinteistöön, jossa on automaattinen paloilmoinnilaite. Käytännössä kuitenkin kohteet, joissa on paloilmoinnin, ovat antaneet avaimen pelastuslaitokselle tai asentaneet avainsäilön pelastustoimelle kiinteistön seinään. Lisäksi jos kiinteistön pelastussuunnitelmassa lukee esimerkiksi, että turvallinen poistuminen vaatii pelastuslaitoksen apua tulipalon sattuessa, paloilmoinnin antama hälytys on ohjattava suoraan pelastuslaitokselle hätäkeskuksen kautta. Silloin on kiinteistön omistajan tai haltijan velvollisuus järjestää pelastustoimelle pääsy kohteeseen joko asentamalla avainsäilöjärjestelmä kiinteistöön tai antamalla kiinteistön avain pelastuslaitokselle. (Palomestari Marco Ibarra, sähköpostiviesti 4.10.2016.)

Ruotsissa kiinteistön tai toiminnan omistaja voi periaatteessa päättää kenelle, paloilmoinnilaite lähettää hälytyksen. Esimerkiksi kun laite antaa hälytyksen, hälytys voidaan lähettää suoraan omistajalle, vahtimestarille tai hätäkeskuksen kautta vartiointiyritykselle tai voidaan valita, että pelastuslaitos saa hälytyksen suoraan hätäkeskuksen kautta. Edellä mainitusta mahdollisuudesta huolimatta suurin osa paloilmoinnin antamista palohälytyksistä ohjataan suoraan pelastustoimelle. (Palomestari Marco Ibarra, sähköpostiviesti 4.10.2016.)

Pelastuslaitos kirjoittaa aina sopimuksen paloilmoinnilaiteiston omistajan tai toiminnan haltijan kanssa siitä, hoitaako pelastuslaitos myös vikailmoitushälytykset kohteessa vai ainoastaan palohälytykset. Jos pelastustoimelle ohjataan myös vikailmoitukset, on selvää, että sille mahdollistetaan pääsy kohteeseen omalla avaimella. Ruotsissa on käytössä samanlainen menettelytapa erhehälytyksistä kuin Suomessa. Tämän menettelytavan

mukaan pelastuslaitos laskuttaa kohteen omistajaa tai haltijaa erhe-hälytyksestä. (Palo-
mestari Marco Ibarra, sähköpostiviesti 4.10.2016.)

Haaparannan pelastuslaitoksella on käytössään yleisavaimet tai vaihtoehtoisesti kulku-
lätkä- ja koodijärjestelmä kaupungin kiinteistöihin. Haaparannan pelastuslaitoksella on
avaimia kaikkiin suuriin kiinteistöihin pois lukien kerrostalot. Pelastustoimen avaintur-
vallisuuteen liittyvistä ongelmista ei ole raportoitu Haaparannassa, eikä Marco Ibarra
muista kuulleen ongelmista muissakaan pelastuslaitoksissa Ruotsissa. (Haastattelu
6.10.2016.)

3.8 Erica tietojärjestelmä

Avainsäilöjen ja avainten asentaminen ei itsessään vielä nopeuta pelastustoimen avun
saamista kohteeseen, jos niiden sijainti ei ole pelastusyksiköllä tiedossa kohteeseen saa-
vuttaessa. Tällä hetkellä esimerkiksi Jyväskylässä on noin 400 kiinteistöä, joissa on au-
tomaattinen paloilmoin ja joihin on asennettu avainsäilö pelastustoimelle kohteeseen
pääsyn nopeuttamiseksi. Jo nämä 400 kohdetta Jyväskylässä ovat tuoneet esiin ongel-
man putkilukon löytämisestä, varsinkin jos se ei ole sijoitettu selkeästi paloilmoitimelle
johtavan oven viereen. Putkilukkoa ei aina voida asentaa ulko-oven viereen esimerkiksi
rakenteellisista syistä. Näissä tapauksissa putkilukko pyritään sijoittamaan kuitenkin
mahdollisimman lähelle esimerkiksi pilariin tai muuhun kivi- tai betonirakenteeseen.
Jos pelastustoimelle päätetään asentaa avainsäilöjä taloyhtiöihin, niiden määrä nousee
Jyväskylän kokoisessa kaupungissa tuhansiin. (Johtava palotarkastaja Jouni Nurminen,
haastattelu 6.10.2016). Tällöin hyvä ja yhtenäinen ohjeistus on tärkeä avainsäilöjen löy-
tymisen kannalta.

Erica-tietojärjestelmän asiantuntija Kirsti Tarvaisen mukaan tällä hetkellä avainsäilön
sijainti on hätäkeskuksen käyttämässä ELS-tietojärjestelmässä ja tulevassa Erica-
tietojärjestelmässä se pystytään sisällyttämään hätäkeskuksen pelastustoimelle lähetet-
tävään hälytysviestiin. (Haastattelu 6.10.2016.) Tällä järjestelyllä hälytysviestissä tulee

tieto avainsäilön olemassa olosta ja paikasta kohteessa. Esimerkiksi avainsäilö, jossa on reittiavain, sijaitsee Hannikaisenkadun puoleisen sisäänkäynnin vieressä ulkoseinässä ja sisällä ensimmäisen kerroksen teletilassa. Näin ollen pelastuslaitoksen on helppo suunnitella kohteeseen tuloreitti ja ajoneuvon sijoittaminen jo matkan aikana.

3.9 Tilastot ja ensihoitotehtävät tukevat avainsäilöjen tarvetta

Keräsin työhöni kolme keskeistä ja suuntaa antavaa tilastoa: palovaroittimen tarkistus- ja varmistustehtävien määrä Jyväskylässä vuosina 2011 - 2015, tehtävät Jyväskylässä, joissa pelastuslaitos on joutunut murtautumaan kohteeseen, ja tehtävät, joissa pelastuslaitos on pyytänyt huoltomiehen kohteeseen.


Hakiessani tilastoja siitä, kuinka usein Jyväskylässä huoltomies on soitettu kohteeseen päästämään pelastusviranomaisen tarkistamaan palovaroittimen hälytyksen syytä, käytin tekstihakua Huolto. Tämän jälkeen selasin selosteet ja poimin sieltä tehtävät, joissa Prontoon kirjattuun tehtäväselosteeseen oli kirjattu maininta siitä, että huoltomies oli tullut avaamaan oven.

Sairaankuljetustilastoja en työhöni liittänyt työni rajauksen vuoksi, mutta jokainen ambulanssissa toiminut tietää tarpeen ovenavaukselle olevan päivittäistä. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin toimintaohjeessa ensihoitoon koskien X-koodeja kohdasta X-7 mainitaan seuraavasti: ”Mikäli näkö- tai kuuloyhteys viittaa potilaan välittömään hengenvaaraan (eloton, tajuton, hengitysvaikeus, rintakipu, vaikeasti vammautunut), ensihoitajat pyytävät hätäkeskukselta pelastusyksikön ovenavaukseen. Tällaisessa tilanteessa ensihoitajat voivat myös itse murtautua kohteeseen oma työturvallisuus huomioiden. Omaisuuden suojauksesta tulee huolehtia (pelastusyksikkö / huoltomies / poliisi). Mahdollisimman kattavien tietojen perusteella ensihoitajat tekevät päätöksen siitä, onko kohteeseen murtauduttava tai syytä yrittää päästä huoltomiehen avulla. Tarvittaessa konsultoidaan päivystävää ensihoitolääkärinä (lääketieteellinen riskinarvio) tai päivystävää ensihoidon kenttäjohtajaa (muut asiaan vaikuttavat seikat). Ovenavauksen tarpeelli-

suus, kiireellisyys ja perusteet on aina harkittava tapauskohtaisesti. Pelkkä hälytys kohteeseen ei automaattisesti merkitse sitä, että potilaan oletettuun olinpaikkaan tulisi aina kaikin keinoin päästä.” (Määttä ym, 2016).

Jokainen käsittää, millaiset viiveet syntyvät hätätilapotilaan kohtaamisessa, kun ensiksi ensihoitohenkilöstö ajaa kohteeseen ja alkaa kartoittamaan keinoa päästä ulko-ovesta rappukäytävään. Tämän jälkeen ensihoitajat yrittävät saada näkö- tai kuuloyhteyttä potilaaseen ikkunan, postiluukun tai muun vastaavan kautta, konsultoivat hätäkeskusta tai ensihoitolääkärää, minkä jälkeen pyytävät pelastuslaitosta, poliisia tai huoltomiestä avaamaan oven tai yrittävät itse murtautua kohteeseen. Jos pelastustoimella olisi avainsäilöjärjestelmä asunto-osakeyhtiöihin, voisi hätäkeskus hälyttää pelastusyksikön aina tehtävälle, jossa potilas ei itse pääse avaamaan ovea. Pelastusyksikkö tulisi kohteeseen ja ensihoitohenkilöstön ensiarvion perusteella ja tarpeen niin vaatiessa paloesimies voisi avata ovet potilaan luokse avainsäilöstä saadulla avaimella.

Taulukko nro.1 Palovaroittimen tarkastus- ja varmistustehtävät Jyväskylässä vuosina 2011 - 2015

Keski-Suomen pelastuslaitos Juuti Tuomas/4.10.2016		Pelastustoimen tehtävät vuosittain					pronto 
Onnettomuustyyppi (ensisijainen)	2011	2012	2013	2014	2015	Yhteensä	
Rakennuspalovaara		3	1	1	2	1	8
Palovaroittimen tarkastus-varmistustehtävä		66	74	62	119	67	388
Vahingontorjuntatehtävä		1	0	0	0	0	1
Yhteensä		70	75	63	121	68	397

Tilaston ohje

Vuosi = Ilmoitusajan vuosi.

Onnettomuustyyppi = Tehtävän pääasiallinen onnettomuustyyppi (=Onnettomuustyyppi 1).

Käytetyt poimintaehdot

Vuosi = 2015, 2014, 2013, 2012, 2011

Onnettomuustyyppi (myös toissijaiset) = Palovaroittimen tarkastus-varmistustehtävä

Pelastustoimen alue = Keski-Suomi

Tapahtumakunta = Jyväskylä

Onnettomuus-tehtäväselosteet = Onnettomuusselosteet

Onnettomuusselosteiden liitteet (yt-selosteet) = Ei

Taulukosta nro.1 selviää palovaroittimien tarkastus- ja varmistustehtävät Jyväskylässä vuosina 2011 - 2015. Tehtävät ovat tulleet Hätaikeskukselta pelastuslaitokselle palovaroittimen tarkastus- ja varmistustehtävinä. Rakennuspalovaraa -sarake kertoo, kuinka moni näistä tehtävistä on osoittautunut kohteessa todellisiksi rakennuspalovaaroiksi. Vahingontorjuntasarakkeen lukema kertoo, että kohteessa on ollut jokin muu tehtävä, jossa pelastuslaitos on torjunut muun onnettomuuden kuin tulipalon.(Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto Pronto 2016.)

Taulukko nro.2 Palovaroittimen tarkastus- ja varmistustehtävät, joissa pelastuslaitos on soittanut huoltomiehen kohteeseen ovea avaamaan.(Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto Pronto, 2016.)

Keski-Suomen pelastuslaitos Juuti Tuomas/4.10.2016		Pelastustoimen tehtävät vuosittain					pronto
Tapahtumakunta	2012	2013	2014	2015	Yhteensä		
Jyväskylä		47	45	77	55	224	
Yhteensä		47	45	77	55	224	

[Tilaston ohje](#)

Vuosi = Ilmoitusajan vuosi.

[Käytetyt poimintaehdot](#)

Vuosi = 2015, 2014, 2013, 2012

Onnettomuustyyppi (myös toissijaiset) = Palovaroittimen tarkastus-varmistustehtävä, Muu tarkastus-varmistustehtävä

Tekstihaku kaikista kentistä: jokin sanoista = HUOLTO;

Pelastustoimen alue = Keski-Suomi

Tapahtumakunta = Jyväskylä

Onnettomuus-tehtäväselosteet = Onnettomuusselosteet

Onnettomuusselosteiden liitteet (yt-selosteet) = Ei

Taulukko nro.3 Tehtävät Jyväskylässä, joissa pelastuslaitos on joutunut murtautumaan kohteeseen

Keski-Suomen pelastuslaitos Juuti Tuomas/4.10.2016		Pelastustoimen tehtävät vuosittain					pronto
Tapahtumakunta	2012	2013	2014	2015	Yhteensä		
Jyväskylä		23	37	31	24	115	
Yhteensä		23	37	31	24	115	

[Tilaston ohje](#)

Vuosi = Ilmoitusajan vuosi.

[Käytetyt poimintaehdot](#)

Vuosi = 2015, 2014, 2013, 2012

Toimenpide = Murtautuminen

Pelastustoimen alue = Keski-Suomi

Tapahtumakunta = Jyväskylä

Onnettomuus-tehtäväselosteet = Onnettomuusselosteet

Onnettomuusselosteiden liitteet (yt-selosteet) = Ei

Murtautuminen on tullut Pronto-tilastoihin vasta vuonna 2012, joten tämän vuoksi taulukko nro.3 käsittelee vain vuosia 2012 - 2015. Tilasto kertoo vuosittaisen lukumäärän, jolloin pelastuslaitoksen on pitänyt murtautua kohteeseen. (Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto Pronto 2016.)

3.10 Avainsäilöjen kustannukset

Uusi ulko-ovi porrashuoneesta asuntoon maksaa noin 1000 - 1400 euroa oven pintamateriaalien ja asennuksen mukaan (Pihlava ikkuna oy 2016). Huoltoyritys veloittaa noin 50 – 100 euroa kerralta ovenavaamisesta vuorokaudenajan ja viikonpäivän mukaan. Laskun maksaa joko asunnon omistaja tai asuntoyhtiö sen mukaan, millainen käytäntö asunto-osakeyhtiössä on. Osassa tapauksissa voi myös vakuutusyhtiö maksaa laskun, mutta se on tapaus- ja vakuutuskohtaista. (Kiinteistöhoitaja Markku Sveins, haastattelu 24.8.2016.)

Normaali putkilukon asennustyö maksaa noin 80 euroa, seinään upotettava avainsäilö ja avainpesä, jossa on mikrosiru, noin 250 euroa ja älyavain noin 20 euroa, yhteensä noin 350,00 euroa (hinnat sisältävät arvonlisäveron 24 %). (Lukkotehdas oy 2016.)

Kustannukset avainsäilöstä jakautuisivat niin, että asunto-osakeyhtiö kustantaisi avainsäilöt ja pelastuslaitokset avaimet niihin. FK:n ohjeen mukaisesti tulisi 2 avainsäilöä kohdetta kohden, kustannuksia tulisi taloyhtiölle noin 660 euroa ja pelastuslaitoksille 40 euroa. Jos pelastuslaitos liittyisi valtakunnalliseen yrityslukitusjärjestelmään, KTL1E, avainten lisäksi tulisi 90 euron vuosimaksu avainhallintaohjelmasta. (Myyntiedustaja Arttu Jussila, haastattelu 14.9.2016.)

4 KUINKA YÖLLINEN AJATUS MUUTTUI OPINNÄYTETYÖKSI

Kaikki uudistukset ovat olleet joskus yksittäisen ihmisen ajatuksia. En väitä, että olisin ainoa pelastusalalla, joka on miettinyt, kuinka pelastustoimen pääsyä avuntarvitsijan luokse tai onnettomuuskohteeseen voitaisiin helpottaa ja nopeuttaa. Asiaa selvittäessäni olen kuitenkin huomannut, että ehkä kukaan ei ole miettinyt avainsäilöasiaa näin laajasti pelastustoimen kannalta. Kokeiluja pelastustoimen avainsäilöistä on muissakin kuin paloilmoitinkohteissa ollut ainakin Länsi-Uudellamaalla. Työtä tehdessäni sain tietooni esimerkin Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksesta, jossa pelastuslaitoksen putkilukko oli varastettu ja lukkojen uudelleen sarjoittaminen oli kustantanut pelastuslaitokselle 30000 - 40000 euroa. Pohjois-Savossa pelastuslaitokselta olivat avainsäilöjen sijainnit päässeet epähuomiossa internettiin. Nämä tapaukset ovat pelastuslaitoksilla hyvin muistissa, ja asiaa käsitellessäni moni on tyrmännyt työni edellä mainittuihin tapauksiin vedoten. Haasteeksi on esitetty myös paristojen vaihdon vastuuta eli sitä kuka vastaa pelastustoimen älyavainten osalta pattereiden vaihdosta.

4.1 Ensimmäiset askeleet

Oma paneutumiseni asiaan alkoi vuonna 2012. Olimme tehtävällä, jossa odottelimme keskellä yötä huoltomiestä yli tunnin avaamaan meille ovea asuntoon, jossa palovaroitin soi. Keskustelin aluksi asiasta kollegojen kanssa Keski-Suomen pelastuslaitoksella, ja he olivat myös sitä mieltä, että omasta avainsäilöjärjestelmästä olisi suuri hyöty operatiivista työtä tekeville pelastusviranomaisille ja ennen kaikkea kansalaisille. Positiivinen suhtautuminen asiaan sai minut kiinnostumaan asian selvittelystä lisää.

Jyväskylässä sattui muutama vuosi sitten 2 tehtävää, joissa pelastuslaitos murtautui samaan kohteeseen päästäkseen hoitamaan vesivahinkotehtävää, vaikka kohteessa oli pelastustoimelle asennettu avainsäilö. Avainsäilö oli asennettu kiinteistöön sen vuoksi, että kiinteistö oli aiemmin ollut sellaisessa käytössä, joka edellytti avainsäilöä pelastus-

toimelle (hoitolaitos). Pelastuslaitoksella ei ollut kuitenkaan tietoa avainsäilöstä, joten sekä ulko-ovien että huoneiston ovien rikottuaan. Kiinteistöliiton puheenjohtaja ihmetteli tilannetta ja esitti oman näkemyksen siitä, että pelastustoimella tulisi olla oma putkilyukkojärjestelmä kaikkiin asunto-osakeyhtiöihin. Silloin asia oli esillä myös sanomalehti Keski-suomalaisessa. Olin tapauksen jälkeen yhteydessä Kiinteistöliiton puheenjohtajaan Ari Viinikaiseen ja kerroin, että olen aloittanut selvittämään mahdollisuutta saada pelastustoimelle omat avainsäilöt asunto-osakeyhtiöihin. Ari Viinikainen oli ehdottomasti sitä mieltä, että olen asiani kanssa oikealla tiellä ja että kiinteistöliitto ja asukkaat itse kannattavat asiaa. Silloin erityisesti asukkaiden kanssa käydyt keskustelut kannustivat minua selvityksessäni eteenpäin. Tarkoitukseni oli tehdä vain yleinen ohje, jonka perusteella asiaa voi esitellä pelastuslaitoksille, asunto-osakeyhtiöille ja muille asiaan liittyville tahoille.

Aloin tutustumaan asiaan vaikuttaviin lakeihin, asetuksiin ja ohjeisiin sekä selvittämään todellisia kustannuksia pelastustoimelle ja asukkaille. Tein itsenäisesti 8 sivun mittaisen selvityksen asiasta, siinä käsittelin asunto-osakeyhtiölakia, pelastuslakia, erilaisia kustannuksia niin pelastuslaitokselle kuin asukkaillekin liittyen avainsäilöjen hankintaan sekä oven rikkomiseen. Lisäksi olin selvittänyt hyödyt pelastustoimelle, asukkaille ja ensihoidolle perusteluiksi asian eteenpäinviemiseksi.

4.2 Lihaa luitten ympärille verkostoitumalla

Aloittaessani asian perusteellisen selvittämisen loppuvuodesta 2015 halusin saada lisää näkökantoja asian selvittämiseksi eri sektoreilta. Koin tämän tarpeelliseksi, koska mikään laki, asetus tai ohje ei yksiselitteisesti vaadi avainsäilöjen asentamista pelastustoimelle asunto-osakeyhtiöihin. Lähestyin seuraavia tahoja joko soittamalla, sähköpostiviestillä tai keskustelemalla kasvotusten: Suomen Palopäällystiön koulutuspäällikkö Pasi Uurasmaa, sisäministeriön neuvotteleva virkamies Kirsi Rajaniemi, sisäministeriön ylitarkastaja Jarkko Häyrinen, Kumppanuusverkoston osalta pelastusjohtaja Harri Setälä, Keski-Suomen pelastusjohtaja Simo Tarvainen, Finanssialan Keskusliitosta turvalli-

suusasiantuntija Aku Pänkäläinen ja johtava asiantuntija Petri Mero, Kiinteistöliiton puheenjohtaja Ari Viinikainen. Lisäksi olin yhteydessä Haaparannan pelastuslaitoksen palomestari Marco Ibarraan selvittääkseni, kuinka Ruotsissa järjestetään pelastustoimen pääsy kohteisiin.

Työn edetessä keskustelut ja viestien vaihto jatkui, mutta keväällä 2016 tilanne muuttui niin, että minuun alettiin ottamaan yhteyttä. Abloy oy:n edustaja Arttu Jussila, Iloq Oy:n Suomen myyntijohtaja ja Finanssialan Keskusliiton turvallisuusasiantuntija Aku Pänkäläinen olivat kiinnostuneita jatkuvasti työni edistymisestä. Varsinkin Pänkäläiseltä sain hyvää ja ajantasaista tietoa murtosuojausvaatimuksista ja tulevaisuuden näkymistä. Pänkäläinen myös esitteli asiaa pohjoismaisessa turvallisuuspalaverissa Norjassa.

Lähestymällä rohkeasti eri alojen asiantuntijoita sain erittäin hyviä huomioita, joiden selvittäminen oli tärkeää ohjeen lopputuloksen kannalta. Kaikki asiat, jotka on nähty ongelmallisina asian suhteen, olen pystynyt kumoamaan ja esittämään niihin ratkaisut työni edetessä. Edellä mainitut henkilöt ja liitot ovat ymmärtäneet ne hyödyt, jotka pelastustoimen avainsäilöjärjestelmä toisi kansalaiselle, pelastustoimelle ja ensihoidolle. Tämä on alusta alkaen ollut kantava voima tehdä ja selvittää ongelmallisina nähtyjä asioita liittyen pelastustoimen avainsäilöihin.

4.3 Kirjallisuustutkimus

Kirjallisuuskatsaus tarkoitti tässä tapauksessa ajankohtaisiin säädöksiin ja ohjeisiin tutustumista sekä olemassa olevien käytänteiden selvittämistä, koska avainsäilöihin liittyvää kirjallisuutta ei ole. Pelastuslaki, asunto-osakeyhtiölaki, Suomen perustuslaki, rikoslaki, Finanssialan Keskusliiton ohjeet, Sairaankuljetusliiton ohje, KTL1E ohje, Suomen rakentamismääräyskokoelman osa E1 ja lukuisat internetsivut ovat toimineet kirjallisuustietolähteinäni. Kaikilla eri tietolähteillä on ollut erilainen painoarvo työn lopputulokseen, mutta mielestäni vain asiaan riittävän laajasti perehtymällä siitä voi saada riittävän kattavan.

4.4 Ohje

Toinen vaihe oli selvittää ajantasaisten ohjeiden mukainen ja asunto-osakeyhtiöihin soveltuva tapa asentaa avainsäilö. Selvitin lisäksi hyödyt, mahdolliset riskit ja kustannukset, jotta avainsäilöjen tarpeellisuutta voisi perustella eri tahoille. Pelastustoimella on hyvä maine, ja ihmiset luottavat meihin, joten selvitystyön tuli olla perinpohjainen ja riittävän laaja, jotta asunto-osakeyhtiöt vakuuttuvat asiasta ja jotta luottamus pelastustoimeen säilyy hyvänä.

Finanssialan Keskusliitolla on olemassa ajantasaiset ja Suomessa laajasti käytössä olevat ohjeet avainsäilöihin sekä avainturvallisuuteen liittyen (liite 1). Pelastustoimen avainhallinta ja olemassa olevat avainsäilöt on toteutettu pääsääntöisesti edellä mainittujen ohjeiden mukaisesti. Yksityinen sektori asentaa myös omat avainsäilöt FK:n ohjeen mukaisesti. Edellä mainitut ohjeet on siis käytännössä testattu ja soveltuvat erinomaisesti käytettäväksi asunto-osakeyhtiöissä. Liitin ne ohjeiksi työhöni avainsäilöjen asentamiseksi ja avainhallinnan toteuttamiseksi (liite 1).

Avainturvallisuus- ja avainsäilöjen ohjeistus selvisi, kun aloitin perusteellisemmän selvitystyön asiasta 2016 alkuvuonna. FK:n ohje on otettu valtakunnallisesti käyttöön, maassamme ei ole olemassa muuta ohjetta. Tapa, jolla ajattelin, että asunto-osakeyhtiöt saadaan asentamaan avainsäilöt pelastustoimelle, ei ollutkaan niin selkeä. Alkuperäinen selvitys oli tarkoitettu vain perusteluksi pelastuslaitoksille ja asunto-osakeyhtiöläisille, että asia on oikeasti hyödyllinen ja tärkeä. 2015 loppusyksyllä sain tietää Suomen rakentamismääräyskokoelman uudistuksesta, ja ohjeeni saaminen osaksi sitä nousi ykköstarvoitteekseni. Uudistuksen todellisen sisällön realisoituessa minulle ja ajatus siitä, että tällä kertaa tavoite uudesta säädöksestä on liian kova, olin jälleen lähtöruudussa. Opin näytetyö raporttia kirjoittaessani syksyllä 2016 ja sen vuoksi uudelleen säädösperusteita lukiessani sain kuitenkin vahvan ajatuksen neuvonta-, valistus- ja ohjeistustyön mahdollisuudesta. Ajatustani tuki lisäksi pelastusosalta esiin tulleet esimerkit, joissa avainturvallisuusasiaan oli vaikutettu positiivisin tuloksin neuvonta- ja valistustyöllä sekä ohjeistamalla. Toteutuneista valistuskampanjoista sain ajatuksen yhteisestä valistuskam-

panjasta, jossa mukana voisi olla myös tässä työssä esiintyneitä tahoja, kuten SPEK, FK, Suomen Palopäälystöliitto ja Isännöitsijäliitto. Valistus- ja neuvontakampanja on tulevaisuuden haaste, mutta lisäsin ohjeeseeni (liite 1) säädösperustan asian tueksi.

5 VALMISTUNUT PELASTUSTOIMEN AVAINSÄILÖOHJE JA SEN ANALYSOINTI

Opinnäytetyön tavoite oli selvittää, miten ja millä perusteilla asunto-osakeyhtiöihin saataisiin avainsäilöjärjestelmät pelastustoimelle. Lopputuloksena valmistui Finanssialan Keskusliiton murtosuojausohjeen mukainen tapa asentaa ja toteuttaa avainsäilöjärjestelmä pelastustoimelle sekä ohjeistus avainten säilytyksestä pelastustoimen ajoneuvoissa sekä se kuinka pelastusviranomaisen tulee säilyttää ajoneuvon kiinteään avainsäilöön käyvää avainta työvuoron aikana (liite 1). Ohjetta noudatetaan jo olemassa olevien avainsäilöjen asentamiseen kiinteistön hoitajille ja pelastustoimelle paloilmoitinkohteisiin.

Liitteestä 2 löytyy myös valmis Yrityssuojeluyhdistyksen luoma järjestelmä teletilojen lukituksesta, ohje on laajasti käytössä ympäri Suomea. Liittyminen KTL1E-järjestelmään voisi olla yksi vaihtoehto pelastustoimelle. Järjestelmä on toteutettu viestintäministeriön ja Finanssialan Keskusliiton ohjeiden mukaisesti. Lukituksen kustannuksista vastaa taloyhtiö ja avain kustannuksista itse toimija.

Lisäksi on olemassa toinenkin kaupallinen yritys, Iloq, jolla on älyavainjärjestelmä. Se on käytössä jo joissakin pelastuslaitoksissa, ja se on todettu soveltuvaksi pelastustoimen käyttöön. Iloq-avainjärjestelmällä pystytään toteuttamaan pelastustoimen avainsäilöjärjestelmä FK:n murtosuojausohjeen mukaisesti.

Toinen tavoite oli tutkia vaihtoehtoja, kuinka asunto-osakeyhtiöt saataisiin asentamaan avainsäilöt pelastustoimelle. Parhaimpana vaihtoehtona ja ehkä helpoimpana tässä vaiheessa olisi valistaa, neuvoa ja ohjeistaa kohdehenkilöitä. Perusteluina edellä mainitulla on se, että asunto-osakeyhtiön lain 8. luvun 1 §:ssä sanotaan seuraavaa: ”Yhtiön hallituksen jäsenellä ja isännöitsijällä sekä hallituksen tai isännöitsijän valtuuttamalla on oikeus päästä osakehuoneistoon, kun se on tarpeellista osakehuoneiston kunnan ja hoidon valvomista tai osakehuoneistossa suoritettavaa kunnossapito- tai muutostyötä taikka niiden valvomista varten.” Tämä pykälä tuo pelastustoimelle mahdollisuuden saada oma avainsäilö asunto-osakeyhtiöihin. Pelastustoimella on velvollisuus neuvoa ja valistaa

kansalaisia turvallisuusasioissa, ja kansalaisilla on velvollisuus tehdä pelastustoiminta mahdolliseksi onnettomuuden sattuessa (pelastuslaki 379/2011, 9 §, 27 §). Asunto-osakeyhtiön hallitusta, isännöitsijää ja asukkaita asiasta valistamalla ja neuvomalla pelastustoimi saisi oikean tavan viedä asiaa eteenpäin. Seuraavissa kappaleissa esitän kaksi esimerkkiä pelastustoimen onnistuneesta neuvonnasta, valistamisesta ja ohjeistuksesta avainsäilöihin liittyen.

Keski-Pohjanmaan pelastuslaitos on toteuttanut valistus- ja neuvontakampanjan, joka kohdistettiin taloyhtiöihin ja isännöitsijöihin. Kampanjassa tarjottiin mahdollisuutta taloyhtiöille asentaa avainsäilöjärjestelmä pelastuslaitoksen ja sairaankuljetuksen käyttöön. Kampanjalla saavutettiin hyvä lopputulos ja avainsäilöt yleistyivät asunto-osakeyhtiöissä. (Pelastuspäällikkö Jouni Leppälä, haastattelu 4.11.2016.)

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen laatima ohje päivittää avainsäilöissä sijaitsevat avaimet turvallisemmiksi on hyvä esimerkki pelastustoimen antamasta ohjauksesta turvallisuuteen liittyen. Pelastuslaitos laati ohjeen, jossa tuotiin esille uuden avaintekniikan tuomat edut turvallisuuteen ja perusteet, miksi avainjärjestelmä on uusittava. Lisäksi ohjeessa esitettiin esimerkki, kuinka avainjärjestelmän uusiminen onnistuu.

Vielä vuosi sitten tavoitteeni oli saada Suomen rakentamismääräyskokoelman osaan E1 määräys avainsäilöjen asentamisesta pelastustoimelle koskien asunto-osakeyhtiöitä. Selvitin asiaa työryhmän kanssa, joka oli vetovastuussa uudistuksen sisällöstä. Palaveri päättyi yhteisymmärrykseen siitä, että edellä mainitun kaltaista määräystä ei ole mahdollista tämän uudistuksen yhteydessä kirjata. Perusteena minulle kerrottiin, että uudistuksessa vain muokataan olemassa olevia määräyksiä ja lisätään niihin liittyvää materiaalia. Kokonaan uusia määräyksiä ei uudistuksessa ole tarkoitus luoda.

Asunto-osakeyhtiölaista ja olemassa olevista käytänteistä löytyy tapa vaikuttaa avainsäilöjen yleistymiselle. Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen ohjeistus koskien avaimien uudistamista turvallisuusnäkökulmaan vedoten ja Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitoksen neuvonta- ja valistustyön tuloksena asennetut avainsäilöt asun-

to-osakeyhtiöihin ovat käytännön esimerkki esittämäni mallin toimivuudesta ja eri lain tuomien valtuuksien soveltamisesta liittyen avainsäilöjen asentamiseen.

Analysoidessani omaa työtäni huomaan kokemattomuuteni laajan selvitystyön tekemisessä. Suunnitelmallisuudella olisin saanut selkeämmän lopputuloksen ja ajallisesti tehokkaamman kokonaisuuden. Suunnitelmallisuudella tarkoitan selkeää tavoitetta ja rajausta työlleni. Nyt selvitykseni etenemistä voisi kuvata kuin lumipallon kasvamista, se kasvoi pikkuhiljaa yhä suuremmaksi ja suuremmaksi. Käytännössä tämä tarkoitti, että työni eteni niin, että laadin ensiksi kahdeksan sivun mittaisen raportin siksi, etten tienänyt siitä tulevan opinnäytetyöni. Sen jälkeen vain jatkoin innostuksissani selvittämään asiaa eri suunnista mahdollisimman laajasti. Tavoitteen vaihtuminen kesken työn sekoitti lisää suunnitelmaani.

Ehdottomasti parempi tapa olisi ollut tehdä ensiksi laaja selvitys asian perusteeksi ja kerätä riittävästi aineistoa. Selvitystyön pohjalta olisi ollut helppo tehdä selkeä rajaus työlle ja määritellä työn tavoitteet. Itse raportin kirjoittaminen olisi ollut vain viimeistelyvaihe. Sain ja keräsin tietoa pitkin selvitystyön kulkua ja syvensin tiedon perusteella eri osia työstäni. Tästä seurasi se, että tietoa on tullut jatkuvasti lisää ja sen liittäminen sujuvasti jo olemassa olevaan tekstiin on ollut haastavaa.

6 POHDINTA

Niin kuin jo aiemmin työssäni kuvasin, prosessi omasta ajatuksesta valmiiksi työksi on ollut pitkä. Työn valmiiksi saaminen ei ollut pelkästään ainut asia, jonka vuoksi voin itseäni olalle taputtaa. Aloittaessani selvittämään asiaa työskentelin suurelta osin palomiehenä, joten ajatuksissani oli enemmän intoa kuin todellista tietoa, kuinka selvitystyötä lähdetään viemään eteenpäin. Työni koskettaa muun muassa ihmisten turvallisuutta ja kotirauhaa, joten nämä seikat asettavat korkeat vaatimukset selvitystyölle.

Pelastustoimen kulttuuri on muutosvastainen ja toiminta hierarkista, joten asian esitleminen palomiehenä ja vt. paloiesimiehenä on vaatinut minua perehtymään asiaan syvällisesti. Käydessäni keskusteluja pelastuslaitoksissa esimerkiksi riskienhallintapäälliköiden tai pelastusjohtajien kanssa olen huomannut, että tiedän asiasta osittain jopa enemmän kuin he, mutta on vaatinut rohkeutta olla eri mieltä heidän kanssaan. Palkintona tekemstäni työstä olen saanut huomata ne valtavat hyödyt, joita verkostoitumisesta, keskusteluista eri asiantuntijoiden kanssa ja hyvästä perehtymisestä asiaan saa. Olen varma, että verkostoitumisesta ja tekemstäni työstä on minulle suuri hyöty myös tulevaisuudessa. Tiedän, mitä selvitystyö vaatii ja kuinka se tulee toteuttaa onnistuneesti. Kukaan henkilö tai liitto ei ole yksin pystynyt minulle ratkaisua kertomaan, mutta yhdistelemällä eri tahoilta saamiani tietoja ja kokemuksia omiini sain luotua sen mitä monta vuotta sitten lähdin tekemään.

Opinnäytetyön tavoite vaihteli selvitystyön tekemisestä Kiinteistöliitolle ja pelastuslaitoksille aina tavoitteeseen saada velvoittava määräys avainsäilöistä Suomen rakentamismääräyskokoelman osa E1:seen (RakMk E1) asti. Tämä olisi tarkoittanut sitä, että tulevaisuudessa rakennettaviin asunto-osakeyhtiöihin olisi asennettu avainsäilöjärjestelmä pelastustoimelle, koska RakMk osa E1 on velvoittava. Tältä osin haaveeni kuitenkin kaatui, sillä asiaa selvittäessäni sain tietää, ettei uudistuksessa ole tarkoitus tuottaa kokonaan uutta sisältöä RakMk:Maan. Uudistus koski suurimmilta osin jo olemassa olevien määräysten tarkastelua ja muokkaamista sekä joidenkin tarkentavien kohtien lisäystä olemassa oleviin määräyksiin. Asian selvittyä minulle olin pettynyt, koska se oli

ollut suurin haaveeni ja tavoitteeni työlleni. Jouduin hakemaan uudelleen motivaatiota tehdä työtäni, sillä ajattelin, ettei työni siirry ikinä käytäntöön, kun sitä ei saada suoraan asunto-osakeyhtiöitä velvoittavaksi.

Olen tyytyväinen siihen, että työstäni tuli kattava selvitys avainsäilöistä perusteluineen ja että se oli oma ajatukseni liittyen pelastustoiminnan kehittämiseen. Toin esille pelastustoimen näkökulman ja vaatimukset järjestelmälle sekä hyödyt ja vaatimukset taloyhtiöille sekä asukkaille. Työni on herättänyt keskustelua puolesta ja vastaan, ja se on ollut esillä useiden eri tahojen palaverissa ja kahvipöydissä. Sain koottua työhöni useita näkökulmia ja selvitettyä minulle esitettyjä epäkohtia työtä tehdessäni. Sain tehtyä selvityksen, jonka perusteella voin lähteä toteuttamaan asiaa ja perustelemaan sen tarpeellisuutta sekä hyötyjä pelastustoimelle ja asunto-osakeyhtiöille.

Selvitystyöni on vain ensimmäinen askel avainsäilöjen saamiseksi asunto-osakeyhtiöihin. Jatkohankkeena tulee selvittää mahdolliset yhteistyötahot esittämälläni neuvonta ja valistustyölle. Tueksi tälle jatkohankkeelle yhteistyötahoille tulee esitellä Finanssialan Keskusliiton ohjeen mukainen tapa siitä, kuinka avainsäilöt asennetaan. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö voisi olla valtakunnallinen taho, joka esittelisi asiaa maan laajuisesti. Seuraava askel olisi kerätä avainsäilöistä koituvat todelliset hyödyt, jotta asiaa voitaisiin lähteä viemään määräystasolle joko liittämällä se rakentamismääräyskokoelmaan tai rakennuslupaehtoihin pelastusviranomaisen toimesta.

Erica-tietojärjestelmän mahdollisuudet tulisi myös selvittää tarkemmin ja se, kuinka käytännössä avainsäilöjen paikkatiedon liittäminen järjestelmään onnistuu. Jos lisätietojen, avainsäilön sijainti, liittäminen osoitteen perusteella onnistuu käytännössä ja se osoittaa toimivuutensa, olisi yksi suuri jatkokehitys liittää tietojärjestelmään muutakin tietoa kohteesta, kohdekortti.

Suurin haaste on se, kuinka käytännön työ saadaan alkuun. Mikä tulee olemaan pelastuslaitoksen rooli ja resurssit sekä mahdollinen yhteistyö esimerkiksi vaikka Suomen Pelastusalan Keskusjärjetön kanssa? Kyse on kuitenkin tässä laajuudessaan pioneeri-työstä, ja hyvin usein uuden aloittamisessa kohdataan aluksi vaikeuksia. Suunnittelun

keskeinen osa on miettiä, millaista ohjeistusta sekä neuvontaa ja valistusta koemme, että on tärkeää antaa.

On selvää, että selvitystä tehdessäni olen saanut paljon tietoa, joka liittyy avainturvallisuuteen ja vallitseviin käytänteisiin. Oppimisen ja erityisesti tulevan työnkuvan vuoksi olen oppinut paljon verkostoitumisen hyödyistä ja projektin läpiviemisestä. Tahot, joihin olen ollut yhteydessä, ovat suhtautuneet asiaani hyvin ja antaneet minulle paljon tietoa omasta osaamisestoriistaan. Yhteistyö jatkuu usean eri tahon kanssa tulevaisuudessaakin avainsäilöjen osalta, ja pelastusalalle luomista kontakteista saan hyvää tukea myös tulevaisuuden työtehtävissä. Opinnäytetyöprosessi on ollut itsessään yksi suurimpia saamiani oppeja. Nyt ymmärrän, mikä merkitys on selkeän tavoitteen luomiselle, työn rajaamisella ja sisällysluettelon miettimisellä etukäteen onnistuneen kokonaisuuden kannalta.

Viimeisen pisteen kirjoittaminen ei ole päätös pitkälle työlläni vaan tietyllä tapaa vasta lähtölaukaus asian jalkauttamiselle. Pelastustoimen Kumppanuusverkostolla käynnistyi hanke, jossa käsitellään pelastustoimen avain- ja lukitusjärjestelmiä. FK:lla on ollut muiden pohjoismaiden kanssa palavereja, jotka liittyvät avainsäilöihin ja murtosuojaukseen. Länsi-, Keski-Uudenmaan ja Helsingin pelastuslaitokset ovat antaneet oman ohjeen avainsäilöjen päivittämiseksi. Asia on siis todella ajankohtainen tällä hetkellä, joten minun tehtäväni on tuoda esiin selvitykseni asian eteen. Pelastustoimella on suuri vaikutusvalta ihmisten turvallisuusasioissa, joten yhteisellä ohjeistuksella ja turvallisuusviestinnällä voisimme saada pelastustoimelle oman putkilukkojärjestelmän.

LÄHTEET

Ambulanssia odottavia potilaita kuollut lukkojen taakse 2010. www-dokumentti. <http://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/128106/Ambulanssia+odottavia+potilaita+kuollut+lukkojen+taakse.29.4.2010>.

Asunto-osakeyhtiölaki 1599/2009.

Finanssialan keskusliitto 2010. Avainturvallisuusohje.

Finanssialan keskusliitto 2013. Ohje. Pelastustoimen avainsäilöt

Haverinen, M., Honkanen, M. ja Nurminen, P. 2013. *Pelastustoiminnan käsitteet*. Kumppanuusverkoston julkaisu.

ILOQ sylinterit. 2016. www.dokumentti. <http://www.iloq.com/fi>

Niemi L. 2016. Humalaisten yökokkailu työllistää pelastuslaitosta. Sanomalehti Keski-suomalainen 13.11.2016.

Hätäkeskuksiin soitetut aiheettomat puhelut ja niistä noussut keskustelu. 2012. www-dokumentti.

http://www.112.fi/ajankohtaista/puheenvuoro/1/0/nieminen_hatakeskuksiin_soitetut_ahaeettomat_puhelut_ja_niista_noussut_keskustelu_35036. 11.4.2012.

Hätäkeskuslaitos 2012. Operatiivinen salityöskentelyohje HAK/2011/228 Hätäkeskuspalvelut-osasto. käyttö rajoitettu. suojausluokka IV.

Kaukonen, E. 2005. Julkaisu pelastustoiminnan johtamisesta. Julkaisu. 26.5.2005

KTL1E-järjestelmä. 2015. www-dokumentti <https://www.yrityssuojelu.fi/fi/ktl1e-jarjestelma/>. 1.1.2015.

Lukkokauppa 2016. Hinnasto.

Murtomäki, I. 2014. Kiinteistöposti 9/2014, Katseet kattoon ja palovaroittimeen.

Määttä, T., Länkimäki, S., Hallikainen, J., Lyyra, M. ja Jousi, M. 2016. Toimintaohje ensihoitoon: X-koodit HYKS sekä Hyvinkään, Lohjan, Länsi-Uusimaan ja Porvoon sairaanhoitoalueet/Ensihoito

Pelastuslaki 379/2011.

Pelastustoimen Pronto-tilastot.

Pihlavan ikkuna oy 2016. Hinnasto.

Poliisiammattikorkeakoulu. 2016. Poliisibarometri.

Pulkki, T. 2016. Loppuraportti. Rakentamista koskevien palomääräysten ja ohjeiden uudistaminen. 31.3.2016.

Pälviä, T. 2014. Ohje. Pelastuslaitoksen käyttöön tarkoitettujen avainsäilöjen lukitusjärjestelmän uusiminen,

Rikoslaki 39/1889.

Sisäministeriön julkaisu 2016. Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi - Pelastustoimen strategia vuoteen 2025.

Suomen perustuslaki 731/1999.

Suomen rakentamismääräyskokoelma osa E1. Rakennusten paloturvallisuus. Määräykset ja ohjeet 1997, Ympäristöministeriä, Edita 1999

Sivistyssanakirja. 2016. www.dokumentti. <http://www.suomisanakirja.fi/stabiili>

Taloyhtiöiden avainten paikat lipsahtivat nettiin. 2008. www-dokumentti.
<http://www.ksml.fi/kotimaa/Taloyhti%C3%B6iden-avainten-paikat-lipsahtivat-nettiin/90482>. 9.11.2008.

Työaikalaki 605/1996.

Vainio, T. 2016. Pelastustoimen uudistushanke. Hankesuunnitelma. 2.6.2016.

Örn , H. 2012. Käkäte oppaita 4/2012. *Asunnon lukitusopas*. Kopio Niini oy, Helsinki 2012.

LIITTEET

Liite 1 Kuinka asunto-osakeyhtiöihin saataisiin avainsäilö pelastustoimelle ja ohje avainsäilöjen asentamiseksi

Valistus ja neuvonta

Yhdistämällä asunto-osakeyhtiölain 8.luvun 1§ ja Pelastuslain 27§ eli antaa laadukasta ohjausta, valistusta ja neuvontaa pelastustoimen avainsäilön tuomista eduista ja vaikutuksesta asukkaiden turvallisuuteen taloyhtiön hallitukselle tai isännöitsijälle voisimme saada avainsäilöt pelastustoimelle. Pelastuslain 27§, 1 kohta: ”Pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan: 1) pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, valistuksesta ja neuvonnasta, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa;”

Asunto-osakeyhtiön hallitusten tai isännöitsijöiden valistaminen asiasta olisi tapa, jolla pelastustoimelle voitaisiin saada avainsäilöt asunto-osakeyhtiöihin. Uskon, että kun saisimme asiaa esiteltyä asunto-osakeyhtiöille, niin käynnistyisi lumipallo-ilmiö ja lopulta olisi yleinen käytäntö, että asunto-osakeyhtiöihin asennetaan avainsäilö pelastustoimelle.

Avainsäilöjen asentaminen

Kiinteistön ulkoavainsäilön asentaminen

Asiakaskiinteistöjen avainsäilö (putkilukko) asennetaan upottamalla säilö kiinteistön ulkopuolelle, näkyvälle paikalle, vähintään 2,5m korkeudelle seisomatasosta. Avainsäilö on asennettava huolellisesti

valmistajan ohjeiden mukaan. Mikäli kiinteistön rakennusmateriaali ei sovellu uppo-kiinnitystä varten, on avainsäilö kiinnitettävä läpipulttaamalla valmistajan ohjeita noudattaen.

Avainsäilö on oltava varustettuna elektronisella tunnisteella mahdollisen mekaanisen sarjoituksen lisäksi.

Kiinteistön sisäavainsäilön asentaminen

Kiinteistön sisällä on valmistajan ohjeiden mukaan asennettu toinen avainsäilö. Avainsäilössä on kiinteistön sisäovien reittiavain, jolla on pääsy tarvittaviin tiloihin. Avainsäilöstä on siirrettävä hälytystieto jatkuvasti valvottuun ja miehitettyyn paikkaan.

Avainten hallinta

Pelastuslaitoksissa tulee aina nimetä avainhallinnasta vastaava henkilö. Hänen tehtäviinsä kuuluvat kaikki avainhallintaan ja lukitukseen liittyvät asiat, kuten sarjoituksen muutokset, avainten säilytys, luovutus ja palautus. Pelastusajoneuvoihin sijoitetuista avaimista on pidettävä kirjaa. Pelastusajoneuvon korvautuessa uudella on avainsäilön ja avainten siirtymisestä huolehdittava uuteen korvaavaan pelastusajoneuvoon. Avaimet luovutetaan käyttötarpeen mukaan kuittausta vastaan. Avaimien tulee olla jatkuvasti edellä mainitun ohjeen mukaisesti pelastusajoneuvossa kiinnitetyssä lukitussa avainsäilössä. Avaimia ei saa luovuttaa kolmannelle osapuolelle missään tilanteessa. Yleisavainta ei saa käyttää normaalina jokapäiväisenä käyttöavaimena. (Finanssialan keskusliitto, avainturvallisuusohje)

Avainten suojaaminen ajoneuvossa

- Autossa on oltava kiinteästi asennettu teline, johon erillinen lukittu avainsäilytyskotelo kiinnitetään siten, ettei sitä saa irrotettua avaamatta ensin koteloa.

- Avaimia ei saa säilyttää autossa

- Avainten kuljettamista ja väliaikaista säilyttämistä varten

on autossa oltava kiinteästi asennettu teline, johon erillinen lukittu avain-säilytyskotelo kiinnitetään

siten, ettei sitä saa irrotettua avaamatta ensin koteloa.

- Kotelon ja kiinnitystelineen kiinnityksineen on oltava riittävän vahvaa

materiaalia.

- Avaimia ei saa tilapäisestikään säilyttää autossa muualla kuin tässä telineeseen

kiinnitetyssä ja lukitussa kotelossa.

- Kotelossa olevissa avaimissa ei saa olla sellaisia merkintöjä, joiden perusteella ne

voisi yhdistää tiettyihin kiinteistöihin. Avainkoodilistaa ei saa säilyttää samassa

paikassa avaimien kanssa.

- Auto on varustettava ajonestolaitteella ja keskuslukituksella.

- Hälytysjärjestelmä on myös suositeltava. (Finanssialan keskusliitto, avainturvallisuus-ohje)

Liite 2 Ohje pelastustoimen avainsäilöjen asentamiseksi hyödyntäen KTL1E-järjestelmää

KTL1E-järjestelmässä on kaksi vaihtoehtoa, joko luodaan pelastuslaitokselle oma itsenäinen järjestelmä tai liitytään muiden toimijoiden käyttämiin putkiin. KTL1E-järjestelmässä on optio 5 toimijalle liittyä saman putken käyttäjiksi, jolloin myös kustannukset jakaantuvat 5 osaan.

Putkilukot asennettaisiin edellä mainitun FK:n laatiman ohjeen mukaisesti. Asunto-osakeyhtiö kustantaisi ulkoseinään ja yhteisiin tiloihin asennettavat putket ja niihin tulevat sylinterit. Pelastustoimen kustannuksiksi tulisi avainten hankinta noin 25 euroa/kappale, reittiavain ja yleisavain, ja kertaluontoinen avainmaksu 60 euroa sekä 90 euron vuosimaksu.

Avainten hallintaohjelma voisi olla esimerkiksi Riskienhallintapäällikön tietokoneella, kuitenkin niin, että jokaisella asemalla olisi oma avainhallintaohjelma avaimen latausta varten sekä mobiiliversio Palomestarin älypuhelimessa. Avainten hallinnan ja turvallisuuden kannalta pelastuslaitos voisi ladata avaimiin kerralla käyttöoikeutta vuorokaudeksi. Tällä järjestelyllä aina vuoronvaihdossa tulisi varmistettua, että avain on tallessa. Jos avain häviää, niin avaimen väärinkäyttöön jäisi aikaa erittäin vähän eikä aikaa vievää avaimen kuolettamiseen jouduttaisi.

Mobiiliversio tarkoittaa mobiiliavainta ja älypuhelinia, jossa on avainhallinta sovellus. Mobiiliversiolla varmistettaisiin, että jos vuoronvaihdon yhteydessä tulee hälytys, niin pelastuslaitoksella olisi avain johon pystytään lataamaan nopeasti käyttöoikeus. (Yritysuojeluyhdistyksen lukitusjärjestelmä, KTL1E.)